

ТУРИЗМ – СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

С. І. МОСІЮК, кандидат економічних наук, доцент кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу і консалтингу НУБіП України

ORCID 0000-0001-6970-1073

E-mail: 4stefani2@gmail.com

І. П. МОСІЮК, кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії Національного університету харчових технологій

ORCID 0000- 0001-5432-2311

E-mail: 27igor10@gmail.com

В. І. МОСІЮК, магістрант економічного факультету НУБіП України

E-mail: shokozrada@gmail.com

Анотація. Проблематика підвищення ефективності діяльності туристичних підприємств, оцінка потенціалу туристичних ресурсів в Україні й розвиток міжнародної туристичної діяльності є актуальним сьогоденням. У даній статті проаналізовано й обґрунтовано розвиток туристичного бізнесу в Україні як пріоритетної складової національної економіки, висвітлено реальний та потенційний ресурсний потенціал для розвитку рекреаційно – туристичної сфери в Україні, наведено деталізацією заходів задля виходу країни на світовий туристичний ринок.

Туристичний бізнес сприятиме збільшенню надходжень до бюджетів, сприятиме зростанню зайнятості населення, в тому числі і у сільській місцевості, і через привабливий туристичний потенціал в Україні можливе залучення інвестицій. Все це потребує удосконалення маркетингового, інформаційного та рекламного забезпечення туристично – рекреаційного потенціалу країни.

У разі глобалізації туризму Україна має зробити цю галузь однією з перспективних та інноваційно привабливих галузей економіки. Держава зі своєї сторони має сприяти розвиткові туристичної індустрії та дотриманням якості послуг, що надаватимуться. Інтеграційний процес між тим полягатиме у впровадженні європейських норм і стандартів в освіті й туризмі та поширенні культурних, наукових здобутків. 2020 рік визнано роком розвитку туризму в Україні. Це надає «зелене світло» туристичній підприємницькій діяльності.

Отже, проаналізувавши стан та перспективи розвитку туристичного бізнесу в Україні, варто зазначити, що ця галузь стає однією із пріоритетних сфер підвищення економіки держави. Історичний, культурно – етнографічний, гастрономічний, санаторно – курортний потенціали країни у разі створення сприятливих умов для інвестицій та належного маркетингу виведуть країну у світові лідери туристичної індустрії.

Ключові слова: туризм, інвестиції, рекреація, маркетинг, туристичний продукт, санаторно – курортний туризм

Актуальність. Розвиток туристичної галузі для багатьох країн світу є прибутковим напрямком щодо наповнення бюджету держави. Туристична індустрія є однією з найбільш прибуткових галузей у зарубіжних країнах. Розвиток туризму сприяє зменшенню проблеми безробіття, впливає на споживчий попит тощо. Євроінтеграційне спрямування розвитку держави спонукає до осучаснення пропозиційних туристичних послуг та удосконалення державного регулювання даного напрямку розвитку. Тому розвиток туристичної галузі в Україні потребує всебічної уваги.

Аналіз досліджень і публікацій. Варто відмітити, що питання щодо ефективності туристичного розвитку України не втрачають своєї актуальності. Висвітленням даної проблематики зайнялися такі вчені як: Л. Антошкіна, І. Дубович, М. Чапська, І. Гортенко, В. Гуляєв, В. Кифяк, В. Куценко, Н. Кабушкин, Ю. Лебединський, В. Євдокименко, О. Ігнатенко, О. Сарапіна, Г. Скляр, В. Пазенок, В. Федорченко, М. Чапська, В. Шкарупа та інші.

Мета дослідження полягає в дослідженні перспектив розвитку туристичного бізнесу в Україні як пріоритетної складової національної економіки.

Матеріали і методи Для здійснення цього дослідження були використані методи синтезу і порівняння, групування та аналізу тощо.

Результати дослідження та їх обговорення. Туристична індустрія в Україні набуває широкомасштабних обертів. Туристичний бізнес стає одним із провідних та рентабельних напрямків соціального та економічного розвитку. Економіка туристичного бізнесу – це сукупність суспільних відносин, що виникають під час здійснення туристичної діяльності, а саме під час виробництва, розподілу, обміну та споживання туристичних послуг (туристичного продукту). Економіка туристичного бізнесу є складовою частиною народногосподарського комплексу країни як каталізатора економічного зростання [7, с.163]. Туристичні фірми, власники садиб тощо, як суб'єкти господарювання, здійснюючи діяльність, отримують прибуток, що охарактеризовує цей напрямок як бізнесовий. Тому, комерційна спрямованість діяльності туристичних фірм, розробка маркетингових заходів щодо залучення

та обслуговування туристів, розпланування та підготовки турів, маршрутів, будівництво готельних комплексів сприяє ефективній співпраці, розвитку туристичної індустрії держави. Туристичний розвиток регіонів України дає змогу вдосконалити напрямки ефективного санаторно-курортного та активного відпочинку, гастрономічного та розважального турбізнесу. Україна є потенційно привабливою для розвитку туристичної сфери. Туристичним потенціалом держави є історична спадщина, культурно – етнографічні фактори, гастрономічні різнобарв'я, географічні чинники тощо. Туристична індустрія буде ефективною для національної економіки держави. Євроінтеграційні реформи України потребують подальшого удосконалення туристичної галузі задля привабливості для іноземного туриста в тому числі. Наукові дослідження спрямовуються на визначення переваг та недоліків розвитку цієї сфери. Роль держави полягає в удосконаленні механізмів регулювання туристичної діяльності, оскільки в цей процес залучені не тільки турфірми, а й інші сфери. Основними чинниками, що негативно впливають на розвиток туристичного бізнесу є політична ситуація в державі, недостатньо врегульований регіональний розвиток, недопрацювання туристичних маркетологів щодо інформаційних заходів про Україну за її межами, недосконалість податкової системи, недосконалість готельно-ресторанної сфери та невідповідність світовим стандартам тощо.

Як складова економічного механізму туристичний бізнес створює туристичні послуги, формує туристичний продукт і здійснює його реалізацію, активно використовуючи маркетингові комунікації; має свою індустрію виробництва та надання послуг туристам; формує ринок туристичних послуг за різними рівнями комплексності; працює як мультиплікатор росту національного доходу, валового внутрішнього продукту, зайнятості населення; сприяє розвитку місцевої інфраструктури та підвищенню рівня життя населення; являє собою сферу, у якій дешево створюються робочі місця та забезпечується високий рівень ефективності і швидка окупність інвестицій; є досить ефективним засобом охорони довкілля та історико-культурної спадщини країни, що є матеріальною основою ресурсного потенціалу туризму, який

утворює специфічну сферу діяльності; функціонує у взаємозв'язку практично з усіма галузями і видами діяльності людей; має переваги в інтеграційних і глобалізаційних процесах, що відбуваються у світовому просторі [1,с.40].

Україна, маючи неперевершений спадок для здійснення туристичної діяльності, має зайняти належне місце серед світових туристичних країн.

Тому, у разі глобалізації туризму Україна має зробити цю галузь однією з перспективних та інноваційно привабливих галузей економіки. Держава зі свого боку має сприяти розвитку туристичної індустрії та дотриманню якості послуг, що надаватимуться. Інтеграційний процес між тим полягатиме у впровадженні європейських норм і стандартів в освіті й туризмі та поширенні культурних, наукових здобутків.

Задля залучення інвестицій у туристичну індустрію необхідно насамперед запровадити низку соціально-економічних реформ, які покращать інвестиційний клімат держави. Не залишається в стороні й маркетингова політика щодо виведення туристичних послуг на світовий ринок та визначення цільових ринків для автентичних українських туристичних пропозицій. Не менш важливим фактором іноземної інвестиційної привабливості є удосконалена податкова система України. У деяких розвинених країнах запроваджені, наприклад, знижені ставки ПДВ для туристичного бізнесу. Така зміна податкового законодавства призведе не до збитку для бюджету, а до його наповнення завдяки залученню коштів інвесторів [3,с.76].

Задля створення прибуткової туристичної галузі, що задовольнятиме потреби внутрішнього та міжнародного туризму України, у разі використання історичного, природного, культурного, етнографічного та рекреаційного потенціалу необхідні демократичний розвиток, політична стабільність та визначення перспективних напрямків економічного розвитку.

Але за наявності величезного туристичного потенціалу, присутні й деякі не доопрацювання. Так, наприклад, українські автомагістралі потребують покращення. Маркетингова діяльність, яка була б націлена на світові ринки, недорозвинена. Тобто, задля залучення іноземного туриста недостатньо інформації про різноманіття в Україні місць для відпочинку. Задля ефективного

розвитку туристичної галузі в Україні потрібно насамперед створити дієву маркетингову популяризацію держави з урахуванням географічних, культурних, історичних спадщин, гастрономічних уподобань та національних традицій. Такий туристичний продукт, правильно поданий цільовому споживачеві, стане тим фактором, що виведе туристичну індустрію України у світові лідери. Наприклад, на Закарпатті цієї незабутої й автентичної складової туризму навіть більше, ніж в Угорщині та інших країнах Європи, але ці особливості не подані належним чином міжнародній туристичній спільноті.

Ефективність розвитку туристичного ринку, як і будь-якого іншого, базується на попиті та пропозиції продукту, який поширюється. Туристична галузь являє собою мережу круїзних, екскурсійних, гірськолижних та інших туристичних послуг, які в процесі просування набувають статусу туристичного продукту і через залучення системи дистрибуції, доводяться до споживача.

Здійснюючи дослідження туристичного ринку України, варто зазначити, що наша держава володіє безмежним потенціалом для ефективного розвитку бізнесової діяльності в даному напрямі. Насамперед це українське національне розмаїття клімату, історії, звичаїв та традицій і не менш важливим є географічне розташування. Не менш важливим є наявність санаторно-курортних зон, що у разі надання якісних послуг забезпечить широкий потік цільових туристів. Політична ситуація в країні характеризує українців як сильну та вольову націю, що також проявляє інтерес до України.

Розвиток туристичного бізнесу в державі надасть можливість зменшити рівень безробіття та частково зупинить закордонне заробітчанство. Однак, будь-який, бізнесовий процес потребує правового захисту з боку держави. Тому роль держави в привабливому і прибутковому розвитку туристичної індустрії, що є позитивним для національної економіки, має бути виваженою та врегульованою. Конкурентоспроможний туристичний продукт може завоювати український та світові ринки у разі залучення в його створення інвестицій та ефективної маркетингової політики щодо України як туристичної держави тощо.

Задля привабливості українського ринку для іноземного туриста країні необхідно не тільки зосередити концентрацію фінансових ресурсів у туристичній галузі, але й застосувати свої важелі на світовому ринку щодо популяризації України як туристичної. З огляду на те, що туристична індустрія є однією із провідних у багатьох світових державах, Україна, в умовах жорсткої конкуренції, може запропонувати дійсно конкурентоспроможні туристичні послуги. 16 березня 2017 року Уряд України схвалив Стратегію розвитку туризму та курортів на період до 2026 року [11, с. 83]. Метою такої ухвали було створення сприятливих умов для забезпечення швидкого розвитку туристичної галузі та різнобарв'я курортів, які б вивели державу на привабливий світовий ринок. Впровадження державної Стратегії має здійснюватися з урахуванням відповідних напрямів:

- забезпечення безпеки туристів та захист їхніх законних прав та інтересів; імплементація законодавства ЄС у сфері туризму;
- забезпечення комплексного розвитку територій, зокрема, створення сприятливих умов для залучення інвестицій у розбудову туристичної інфраструктури;
- удосконалення системи професійної підготовки фахівців сфери туризму;
- формування та просування позитивного іміджу України, як країни привабливої для туризму [8].

Зазначені напрями розвиватимуться завдяки фінансуванню з місцевих бюджетів та держави, а обсяг фінансування залежатиме від реальних можливостей, бажань та дій .

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проаналізувавши стан та перспективи розвитку туристичного бізнесу в Україні, варто зазначити, що ця галузь стає однією з пріоритетних сфер підвищення економіки держави. Історичний, культурно-етнографічний, гастрономічний, санаторно-курортний потенціали країни в разі створення сприятливих умов для інвестицій та належного маркетингу виведуть країну у світові лідери туристичної індустрії.

References:

1. Bobryts'ka, N. (2014) Marketynh v upravlinni turystychnymy destynatsiyamy .Marketynh v Ukrayini, 4, 39-47.
2. Bartoshchuk, O. V. Otsinka rozvytku turyzmu v Ukrayini. Investytsiyi: praktyka ta dosvid, 7, 82-86.
3. Zikeyeva, S. H. (2013) Turystychna haluz' Ukrayiny v period yevrointehratsiyi: sotsial'no-ekonomichnyy aspekt. Ekonomika i menedzhment kul'tury, 1, 74-82.
4. Kozlovs'kyy, R. (2014) Ukrayina: turystychnyy rukh – 2013. Ukrayins'kyy turyzm, 1, 26-28.
5. Mosiyuk, S.I., Mosiyuk, I.P., & Mosiyuk, V.I. (2016). Rozvytok ukrayins'koho sela cherez zelenyy turyzm, 247, 75-82.
6. Mosiyuk, S.I., Mosiyuk, I.P., & Mosiyuk, V.I. (2016). Vazheli derzhavnoho rehulyuvannya hospodars'koyi diyal'nosti krayiny v rynkovykh umovakh, 247, 134-141.
7. Okhrimenko, A. (2014) Dosvid yevropeys'kykh krayin finansuvannya turyzmu. Visnyk L'vivs'koho universytetu, 34, 160-167.
8. Ofitsiyyny internet-sayt Derzhavnoyi sluzhby turyzmu i kurortiv. Retrieved from www.tourism.gov.ua
9. Pro skhvalennya Stratehiyi rozvytku turyzmu ta kurortiv na period do 2026 roku. Retrieved from <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=249826501>
10. Savel'ev, L. A. (2001). Ynvestytsyonnyy pryvlekatel'nost' korporatsyyi predprynymatel'skoho typu. Ekonomika: problemy teorii ta praktyky, 82, 88-96.
11. Sarychev, V. I. (2014). Stan ta perspektyvy svitovoyi ta natsional'noyi sfer turyzmu v konteksti lyuds'koho rozvytku, 2, 80-84.
12. Tkachenko, T. I. (2006). Stalyy rozvytok turyzmu: teoriya, metodolohiya, realiyi biznesu. Monohrafiya . Kyiv: Natsional'nyy torhovel'no - ekonomichnyy universytet.
13. Turystychni potoky. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/tyr/tyr_u/potoki2006_u.htm
14. Shevchenko, S. (2013). Perspektyvy yevropeys'koyi intehratsiyi rynku turystychnykh posluh ukrayiny, 23.2, 124-130.
15. Shpak, L. O. (2014). Instytutsiyne rehulyuvannya rozvytku turystychno-rekreatsiynoho kompleksu, 5, 32-35.

TOURISM AS A PART OF THE NATIONAL ECONOMY OF UKRAINE

S. Mosiiuk, I. Mosiiuk, V. Mosiiuk

Abstract. Problems of increasing of the efficiency of tourist activity enterprises, assessment of tourism resources potential in Ukraine and development international tourist activity is relevant today. The article analyzes and substantiates the development of the tourism business in Ukraine as a priority component of the national economy, is illuminated by the real and potential resource potential for

recreational and tourism development spheres in Ukraine, detailed measures for the country's entry into the world tourist market.

The tourism industry in Ukraine is gaining momentum. The tourism business is becoming one of the leading and profitable areas of social and economic development. The economy of the tourism business is a set of social relations that arise in the implementation of tourist activity, namely in the production, distribution, exchange and consumption of tourist services (tourist product). The tourism business economy is an integral part of the national economic complex as a catalyst for economic growth.

The tourist business will help to increase budget revenues, promote employment growth, including in rural areas terrain, and because of its attractive tourist potential in Ukraine becomes possible for investments. For all this needs marketing, information and advertising support for tourism and recreation potential of the country to be improved. In terms of globalization, Ukraine should take this industry in the consideration as one of the most promising and innovative sectors of the economy. The state should contribute to the development of the tourism industry and comply with the quality of the services provided. The integration process will be to implement European norms and standards in education and tourism and the dissemination of cultural, scientific achievements.

2020 is recognized to be the year of tourism development in Ukraine. It gives the “green ligh” tourist business.

Therefore, analyzing the status and prospects of tourism business development in Ukraine it should be noted, that this industry is becoming a priority branch of the state economy. Historical, cultural-ethnographic, gastronomic, sanatorium-resort potentials of the country at creation favorable conditions for investment and proper marketing will bring country into world leaders in the tourism industry

Keywords: *tourism, investments, recreation, marketing, tourist product, sanatorium - resort tourism*